Է. ՏԱՐԻ — Թիւ 2,161 — Կ. ՊՈԼԻՍ, 1903 ՀՈԿՏ. 25 — 7 ՆՈԵՄԲԵՐ — 17 ՇԱՊԱՆ, 1321 — 25 ԹՇՐ. Իվ. 1319 — ՇԱԲԱԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՑ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

Բիւզանդիոն

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԻՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

پوزانتیون
امتیجه یومی وسیاسی غزته، صاحبی وموسسی
پوزانت کچیان
مطبعه دائره خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده ۲۳-۲۵ نومرو لی
ادارهٔ مخصوصهٔ در

ԲՈՒՍԱՓԵՐ ՀԱՅՈՒՆ ԴԱՒԱՆԱՆՔԸ

ՊՕՏԱՍԽԱՆ. — Բ.

Թէ ինչո՞ւ պարտ էինք բուսակեր ըլլալ. ահա այս հարցման կ'պատասխանէ Le Vulgarisateur et Messager de l'Hygiène-ի 1902 Մեպտ. 1 թիւոյն մէջ բուսակերի մը կողմէ գրուած հետեւեալ յօդուածը. —

1. Ի բնէ մարդս՝ ո՛չ բուսակեր է և ոչ մսակեր, այլ պղտակեր, ինչ որ կենդանաբաններէ չատեր զայն ապացուցած են և արդէն ուղղին, ձեռաց, ակռաներուն, կզակին, տառմքապային, աղեաց և ներքակզակային (sous—maxillaire) գեղձերուն (glande) կազմութիւնն ալ իրը փաստ կրնանայ ծառայել։ 2. Մարդուս քնացն ալ դէպ այս եղանակն (regime) կ'առաջնորդէ, որովհետեւ մարդս քնազօրէն պտուղներ կ'քաղէ և զանոնք կ'ուտէ և իր չորքը զատուած բուսակերներու և մսակերներու ոչ կենդանիները կ'փարատէ ու կ'յոչոյսէ։ 3. Մարդուն բարոյական ձգտումներն ալ դէպ այն կ'մղեն։ Անգթութիւնը կրնայ իրեն ծանօթ ըլլալ, բայց ինք դէպ ի բարին կ'միտի։ Մայր մը չուզեր տեսնել իր տղուն կենդանի մը սպաննելը։ Նոյն իսկ զայն կ'նեռացնէ այն տեղէն ուր մսավաճառը խոյ մը պիտի մորթէ, որովհետեւ դիտէ և կ'զգայ միանգամայն թէ երբ տղան կենդանիին մորթելուը տեսնէ կոյս և անխիղճ կ'ըլլայ (1)։ 4. Մարգիկ բուսակեր ըլլալով, իրենց կեանքին բոլոր տեւողութեանը միջոցին քաջառոյք և զօրաւոր պարտ էին ըլլալ։ Միասլ տնանկալով յաճախ եկած գրութիւնը պատճառ կ'ըլլայ չատ մը տժգունելի հիւանդութեանց, փոխանակ բուսակեր ըլլալով չատ ուժի երկայնակեաց լինելու։ (2) 5. Այն միտքն որ վաճառականութեան մէջ կ'գործածուին, մեծ մասամբ փոխանցիկ հիւանդութիւններէ վարակեալ են. բան մը որ միայն պարզ քննութեամբ չի հակցուիր։ (1)
6. Մարդուս մունդն իր մնութեան վրայ ալ կ'ազդէ։ (Փորձը մեզ կ'ցուցնէ թէ մսակեր տղաք ուշի բարկացող և կատաղի կ'ըլլան քան բուսակերները։) 7. Մորթին ալ մարդուս մունդէն կ'ազդուի։ Մսակերներուն մորթը կարմիր և boutonներ ունենալու տրամադիր կ'ըլլայ, մինչդեռ բուսակերներուն ընդհակառակն փայլուն և թափանցիկ. և արդէն ինչո՞ւ համար մեծ երգիչները պատրոյ և արմտիքով կ'սնանին, որովհետեւ մարսողական և չնչառական խողովակներու մորթին վրայ միսի իր ազդեցութիւնը կ'դրօծէ։ 8. կենդանի խաւսիլը կ'վնասէ հողին մշակման։ Որովհետեւ 80 խոր. մ. հողն որ կ'գործածուի կենդանւոց մնուցման, երկու մարդու աշխատութեան կարօտ է և սակայն անոնցմէ մին հազիւ կրնայ մնուցանել։ Մինչդեռ միեւնոյն տարածութեամբ հող մը որ արմտիք յառաջ բերելու կ'ծառայէ, չորս մարդու աշխատութեան կ'կարօտի, բայց այսու ամենայնի քան մարդ կ'սնուցանէ և եթէ արմտիքին տեղը պտղաստու ծառեր տնկուին, միայ մարդ պարտ աշխատիլ բայց քան մարդ պիտի սնանի։

Հէյկ, Պուշա, Տիւժառէն, Պօէշ և ուրիշ եւրոպացի ներհուն գիտնականներ կ'պնդեն թէ չատ մը հիւանդութիւններ, ի մէջ այլոց ռիւմաթիզմ, կաթուած, չղացին հիւանդութիւն (neurasthénie) են. արդիւնք են մսի գործածութեամբ մարմնոյն մէջ ասիտ իւթքի դիզուելուն։ Ահա այս սկզբան վրայ հիմնուած է Միացեալ Նահանգաց մէջ «Battle Creek, Sanitarium» անուամբ հաստատութիւն մը, ուր մարդիկ ամենամեծ ապաքինարանն որ Եւրոպական ճաշակի և քաղաքակրթութեան ամենավերջին կատարելութեամբ օժտուած ըլլալով, մէկու բուսակերութեամբ կ'ինամէ իր հիւանդները։ կ'ուզէ՞ք որ թուեմ դէտ իր հիւանդները բոլոյով մնուցանող և բժշկող ապաքինարաններ։ Անասանիկ, ուշադրութեամբ կարդացէք, եթէ չէք ձանձրանար։

Բօլօռադօ Սանիթարիում, Նէպրասքա Սանիթարիում, Սէնթ Հէլէնա Սանիթարիում, Բօռնիլանտ Սանիթարիում, Նիւ—Ինկլէնտ Սանիթարիում, Շիքակօ Պրէնտ Սանիթարիում, Իօվա Սանիթարիում, Թոփիքի Սանիթարիում, Կարօլ Սիքի Սանիթարիում, Կալուտալքսա Սանիթարիում, Լ'Մէքթիկա՝ Էնտիփիտ Սանիթարիում, Տանիմարքայի մէջ Օքօզպորի Սանիթարիում, Նիւ Ֆաունտլէնտ Հէլդհ Էնտիփիւա, Աւստրալիոյ մէջ Սիտնէյ Սանիթարիում, Գերմանիոյ մէջ Թրիսնէսաս Սանիթարիում, Մաունտ վիս Սանիթարիում, Դէդօօյզ պրէնչ Սանիթարիում, Բրիս Սանիթարիում, Լօս Էնճըլես Սանիթարիում, Էնտպրիտի օֆ Ֆիլոսօֆըքըլ Թէտպէօլիճ ի Ֆիլատէլֆիա, Անգլիոյ մէջ Սըրրի Հիլս խուօրաթիճ Էնտպրիտ, Հնդկաստանի մէջ Կալկաթա Սանիթարիում, Նոր Զէլանտայի մէջ Բաիթ Ջըրջ Սանիթարիում, Թռիտմընդ Թուս, Թռիդ—

(1).—Բայց լոկ բուսակերութիւնն ալ ունի իրէ անբաժան հիւանդութիւններ։ Աղեաց չատ մը բորբոքումներ, ստամոքսի խանգարումներ պատղերու և կանայից դէնիներու անխորհրդ չարիազանցումէն յառաջ կուգան, ինչպէս կրնաք իմանալ ձեր դէմն ելնող առաջին բժիշկէն։ Ամառնային կարգ մը հիւանդութիւնք պտղակերութեան հիւանդութիւնք են լոկ։ Տղաքներու չատ մը հիւանդութիւնք միայն պղտուղներու և կանաչներու անմարսութեան հետեւանք են։ Համաճարակի ատեն, առաջին արգիլուած բաներն են բանջարեղէնք և մրգեղէնք, դի այս բուսակերնէք աւելի չատ կ'ազօրին, և մեր բանջարավաճառներուն քով նոյնչափ միկրոբ կայ դէշ տեսակէն որչափ կրնայ ըլլալ մսավաճառներուն քով։ Մսակեր թէ բուսակեր, երբ ուտելուն կերպը չեն գիտեր, կ'վնասուին։ ՅԱՆ. ԽՄԲ.

(1).—Գիտեմ թէ կ'հաստատ որ մեր խոսած ջուրն և կերած բանչարեղէններուն ու պտուղներուն մէջ ալ կան կենսասաստիկ միկրոբներ կամ կենդանի գոյացութիւններ, և թէ «կեանքն է որ կեանք կ'յղէ»։ Ինչպէսեան ընդհանուր անասնաբանութեան մէջ է որ կենդանիի կենդանիներով պիտի սնանին, ծովու մէջ թէ ցամաքի վրայ, «կենդանի» բառն առնելով իր ընդարձակ և ճշմարիտ իմաստով։— Մայրն իր զաւկին չի ցուցներ ոչխարին մորթուելուը։ Բայց մայրը գէթ չատ բաներ չի յայտներ կանխատես։ Առալ հանդերձ, բուսակեր Հնդիկին կամ բրնձակեր Պուտտայական Զինացիին զաւկներն արդեօք աւելի՞ բարեկամ ըլլալ, աւելի՞ մարդասէր են քան Անգլիացիին, Ֆրանսացիին, Իտալիանացիին զաւկները։—Մնաց որ ընտանի անասունք եթէ մեր մնունդին չծառայէին, այսքան խնամքի և հոգածութեան առարկայ չէին ըլլար։ Հիմա կ'աւելցնան, կ'զարգանան, դի մնունդի կ'ծառային, և եթէ մնունդի համար պէտք չըլլային, վարնի վիճակի մէջ կը մեռնէին և գազաններուն կեր կ'ըլլային, կամ անօթի կ'սատկէին։—Սաաթճեան էֆ. հաւկիթ ալ չուտեր։ Ուրեմն, եթէ իր ծառան կենդանիին մորթուելը տեսնէ կամ ձայնը հանողներէն, և վարնի պիտի ըլլան, կամ ինքնին ոչնչանան։ Ո՞ր վիճակը դաչ ամէնէն յարմար է ընտանի անասնոց համար։ ՅԱՆ. ԽՄԲ.

(2).— Ուրիշ գիտուններ ալ կ'հաստատեն և դժուար չէ մեր անձնական չրջանակին մէջ ալ ապացուցանել թէ մսակերութիւնն ինքնին չէ գիրցներ մարդը։ Շատ մսակերներ կան որք չոյժ հաւատարակիր վիճակի մէջ մարմին ունին՝ պինդ չիղերով ու դնգերներով, առանց աւելորդ ճարպի։ Մարդը գիրցնող բաներն են (1) Ընդունելն, պահելն, իմորելն ուտելիքները, — բուսակերներուն նախասիրաբար կերածնները։ (2) Ձարպեղէնները, առատ իւղով կերակուրները. (3) Հեղուկները, չատ ջուրը, ոգելից ըմպելիքը. (4) Անուշեղէնները։ Վերջապէս, ճարպն խթօթպլոօ է, և այս չորս տեսակ ուտելիք և ըմպելիք են որ խթօթպլոօ կ'պարունակեն կամ կը չինեն։ Ներաներ կան որք այս ամէն բաները կ'ուտեն, մին ալ չատ կ'ուտեն, և դարձեալ չեն գիրնար, որովհետեւ ստամոքսի չեն գիրնալու։ Բայց գիրնալու ընդունակներն եթէ միայն չոր մսեղէնով բանջարեղէն և մրգեղէն խառն ուտեն, չեն գիրնար։ Ի վերջոյ, բուսակեր թէ՛ մսակեր դիւրաւ կեանք վարողներն են որ կ'գիրնան։ ՅԱՆ. ԽՄԲ.

ՀԱՅ. ԵՒՐՈՊԷՅԻ

ԿՐԹԱԿԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ ՄԸ
(1853—1903)

Բ.

Նոյն տարին որ չինութեանց տարի մը կրնայ համարուիլ ի՛չինուի կէսիկ—Փաշայի վարժարանն (1) և Բերայի Զուբուր թաղի մանկերու և աղջիկներու դպրոցն (2) և կ'վերաշինուի Լանկայի վարժարանը (3)։ Առանձ ամենքն ալ թաղային եկեղեցւոյն Մխիթէվէլլիներուն վերին հարկատիճանը ձաղկոյներ էին, որք կամայ կամայ ուբաւական կռգային։ Երջանկայիշատակ Սուլթան Մէճիտ Կայսեր ազնարհաչէն խորհուրդները Թուրքիոյ ամառական կեանքին մէջ մրցումի և ապարելի ընդարձակութիւնն պէտքերը ցոյց կուտան։ Եւրոպական քաղաքակրթութեան քարիքներն հետզհետէ դպվի կ'ըլլան ամէն տաբակութեանց մէջ և կամաց կամաց երկրորդական կրթութեան պէտքը կարեւորի։

Այս պէտքը լրացնելու նախաձեռնութիւնը լսախոհ բերմամբ Մխիթարեանց կը մնայ, որովհետեւ 1834ին ի Բասուռա բացուած Մուրատեան վարժարանն որ յետոյ 1846ին Բարիզ փոխադրուեցաւ, անոնց խնամքին ու տնտեսութեան ներքեւ կ'գտնուէր։ Այդ վարժարաններէն բուսական մեծ երիտասարդներ ելան և քաղաքացին Թրքաստոյ մէջ բարձր կրթութեամբ օժտուողներու դասակարգը։ Ասոնց օրինակը գրգռեց մը եղաւ որ տեղական միջոցներով նախնական կրթութեան անճուկ ապահովին ընդարձակել չկանացուած պահուն կարգ մ'ալ յոտապէղ երիտասարդներ՝ հարուստ դրացիներ ինչպէս նաև պաշտպանել ազգասէր Եւրոպա զբրկուին։ Այդ սեռունդին կ'պատկանին Տքթ. Սէրվիչէն, Յովսէփ Թովմասեան (+1844) Յակոբ Կրիվիկեան, Գրիգոր Ալաճեան, Տքթ. Ռուսինեան, Գէորգ Սիմոնեանեան, Կարապետ Յարութիւն Տամատեան, Տքթ. Յակոբ Տավուտեան, Տքթ. Անդրեաս Փոփուճի, Յարութիւն Գարագին Տաճեան, Նիկողայոս Զօրայեան և այլք, որք ամենքն ալ Եւրոպայէ դարձած էին երբ երկրորդ խումբ (1848) մը մխաբերանի, Պարտիզպանեանի և Խիթիճեանի առաջնորդութեամբ Բարիզ կ'մնկնէր, որոց գլխաւորներն էին Սարգիս Պալեան, Վահանեան Յովհաննէս, Նիվրուզեան Աբեթիկ, Տքթ. Մոզեան, Տքթ. Խօրասանճեան Վեհան և իր եղբայրը (Թոմաս էֆ.), Թիւրիմեզեան Յովհաննէս և Կիւմիւշեան Մաչիկ, կ'զատնար կ. Պոլիս առաջինները գործակցելու համար։ Բայց այսքան քիչ թուով անհատներու զարգացումն անբաւական պիտի ըլլար եթէ, ինչպէս ըսինք, կ. Պոլսոյ մէջ ալ բարձրագոյն ուսումնասիրութիւնք տեղի չ'ունենային։

Այսպէս Խասգիւղի Ներսէսեան վարժարանին մեծ մշուշ տրուեցաւ 1836ին որուն ապա յաջորդեց իբր երկրորդական և գիշերօթիկ վարժարան Սկիւտարի Ձեմարանն որ 1838ին բացուեցաւ։ Թէ ի՛նչ դեր կատարեց այս վարժարանը, թէ ի՛նչ ծառայութիւններ և թէ միանգամայն ի՛նչ վէճեր յարոյց, անոնց վրայ անդրադառնալ չկրնար ուղիղ ալ ծանօթ ենք։ Նոր յարանուանութեան մը ծագումն և 1840ին Համիտի Ասատածատնական վարժարանին բացումը, նոր բաժանումներու տեղի կուտան և կ'վնասեն կրթական գործին։

Ձեմարանը 1841ին կ'գոցուի, 1846ին կ'վերաբացուի, հետւ ուրեմն 1850ին հիւանդանոց կ'փոխադրուի։ Այդ չորս վարժարանները նոր երեւոյթ մը երեւան կը հանեն, որուն առջև պէտք է կանգ առնենք։ Ժողովուրդը՝ առաջին անգամ ցոյց կուտայ իր կրթասիրութիւնը գործնական պէս, զանազան չհամաձայնութեանց դէմ պայքարելով Ձեմարանը, և 1841ին կը կազմուի Սկիւտարի Ձեմարանին հոգաբար մարմին մը։ Ալ ատկէ յետոյ այս ձեւը կ'նորոգուի ամէն տարի և զանազան խոչընդոտներ կ'գանուէին չորս կողմը, ինչպէս գաղթական փախչող նաւի մը առաջնակողմի բարձրաւանդակին վրայ կ'ըլլայ։ Շոգին մէջէն տարաւ կրպակ կ'տեսնէին տարօրինակ ապրանքներ, ամէնուն տարօրինակ ձեւերով,—կամարակերպ ուսեր, ծալլուած ծունգեր, հեռւ ծած գլխեր, ապուշ դիրքով, և հոս ու հոն մեայլ ալքեր դէպի դուռն ուղղուած։ Ասոնք նոր յարանուանութեան մը ներկայացուցիչ Հիւանդանոցը, Տնանկաց մասնաբարութիւնը և մանաւանդ վարժարանները, որոց համար Գերագոյն ժողովները քիչ չատ օգտակար կրցան ըլլալ իրենց գոյութեան 13 ամեայ փոխանցման չրջանին մէջ։ Առաջին Գերագոյն ժողովը (1847—1849) որուն Լոզոթֆէմն էր Յակոբ Կրիվիկեան (1806—1865), գրեթէ ոչինչ կրցաւ ընել հասարաբար ի նպաստ կրթութեան, որովհետեւ իրեն ուղեցոյց կ'պակսէր և չատ համաձայն տարբերել բազկացած չէր։ Միայն թէ անոր անդամներէն մնձագոյն մասն անոնք էին և չէին խոսեր։ Բայց քանի մը հոգի իրենց երաշխերը կ'մրմնային և ուրիշներ իրենց մտածումները կ'փոխանակէին տարօրինակ, խոշ և անկանոն ու ընդհատ ձայնով, և յանկարծ կենալով խոհուն երեսներ մը կ'տեսնէին, առանց ականջ կախելու դրացին պատմութեան, որ կը չարունակուէր անընդհատ։ Սենեկին հանդիպակաց կողմը նչմարելի կրակ մը, և անոր մօտ, փայտ եռոտանիի մը վրայ, վառ ծերուկ մը, որուն կզակը կ'հանգչէր ձեռքերուն վրայ ներմակը կրծքէնցուցած էր ծունգերուն և ակռերը կարծես կրակէն հրապուրուած էին։ Երբ հոն ժամանեցի, մայրենի ուժգին ծառայ մը ինծի թաց աթոռ մը տուաւ ինձ, հրաւիրելով որ պարապ հանգստարանի մը վրայ ընկղմանիմ։—Շնորհակալ եմ, ըսի։ Հոս մնալու համար չեմ եկած, այլ հանդիպելու համար բարեկամներէս մէկուն, Մր. Իսա Ուիդնիի, որուն հետ խօսելիք ունիմ։

Այդ կողմէն մէկը բուռն չարժում մ'բրաւ և բացագանչութիւնն մ'արձակեց։ Մեր խօսակցութիւնը լսած էր և կ'երեւի թէ ճանչցած էր զիս։

(Շար.)

(1).—Տես Ազդ. Հիւանդանոցի Պատմութիւն Բ. էֆ. Բէչեանի. — էջ. 3.

(2).—Տես Ազդ. Հիւանդանոցի Պատմութիւն Բ. էֆ. Բէչեանի. — էջ. 3. Զուբուր թաղի արուեօք Տօլապ—Տէրէ՛ն է. Տօլապ—Տէրէի արվի վարժարանը 1857ին չինուած է. թէեւ չկայ չատակութիւն մը որ ատկէ առալ վարժարանի մը գոյութիւնը ցոյց տայ։

(3).—Նոյն չէ Յ. Լուսաւորչեան վարժարանն է հաւանօրէն։

(1).—Նախկին անունը Ս. Յովհաննու Աբեթարանչ Լոզոթաան է. յետոյ եղաւ Ս. Մեսրոպեան։

(2).—Տես Ազդ. Հիւանդանոցի Պատմութիւն Բ. էֆ. Բէչեանի. — էջ. 3. Զուբուր թաղի արուեօք Տօլապ—Տէրէ՛ն է. Տօլապ—Տէրէի արվի վարժարանը 1857ին չինուած է. թէեւ չկայ յիշատակութիւն մը որ ատկէ առալ վարժարանի մը գոյութիւնը ցոյց տայ։

(3).—Նոյն չէ Յ. Լուսաւորչեան վարժարանն է հաւանօրէն։

(1).—Ընդ. Օրացոյց 1901. էջ 231.

Ս. ԲԵՒԵՌԻՒՆ ՇՈՒՐՋԸ

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԱԽԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

Երիս թերան կ'ճառեն Ս. Բեւեռէն. մին աւանդութիւնն է՝ որ կ'ասէ զմէզ մինչեւ Ս. Խաչ Փրկչական թռուանին, միւսը պատմութիւն է՝ որ չուզեր անցնիլ ժ. Դարէն անդին։ Պատմութիւնը Ս. Բեւեռ կ'կոչէ զայն, Աւանդութիւնը՝ Ս. Թագաւոր անուն մը՝ զոր կ'կոչեն Ռոմասդոյի և Դաստրիւղի Հայ եկեղեցիները միայն, բովանդակ աշխարհի Հայ եկեղեցիներուն մէջ։ Մինչեւ հիմա Հայ ժողովուրդն ալ՝ բերանն ու պահպանութեան՝ այս անունը կուտայ առնոյ, Ս. Թագաւոր։ Այս այն Բեւեռն է, կ'ըսէ աւանդութիւնը, որով գամուեցաւ Պիղատոսեան տանուտէր Յիսուսի վերեւ, ուր գրուած էր «Յիսուս Նազովրեցի Թագաւոր Հրէից», ու անոր համար կոչուեցաւ Ս. Թագաւոր։ Հայ. եկեղեցւոյ հիմնադիր Թադէոս Առաքեալ իրեն հետ բերաւ զայն, որ յորդոց յորդի կը հասնի մեզ։

Այս աւանդութեան չուրջը թերեւս պիտի կրնար վաւերականութեան նչոյլ մը ձգել այն մասունքին յատուկ վկայական թուղթը, եթէ այրած չըլլար հրդեհի մը մէջ։ Այս արբանեակ տարեքրէն կ'վերադրուի Այրի վանքին մէջ երբեմն պահուած ատտաւծատմուխ սուրբ Գեւորգը, որ այժմ Ս. Էջմիածին փոխադրուելով կ'պահուի մեծ խնամով։ Իսկ Ս. Թատեւացւոյը, ժ. Դարուն կ. Պոլիս բերուելէ ետքը, ժԴ.ին տարուեցաւ Իտալիա, ու ցարդ կ'գտնուի Ճենովա քաղաքի Ս. Բարթողիմէոս եկեղեցւոյն մէջ, զոր կառուցած են 1307ին Հայ կրօնաւորներ։

Ինչ որ աւանդութեան կ'պատկանի իսկական գիծերուն մէջ, մեր կարգին ատանգնել վերջ, հետեւեալ եկեղ. պատմութեան մէջ։

Ս. Բեւեռ ծնած է Ասորեստանի Ռեսայինա գաւառին Ռասկուտան գիւղաքաղաքը, ուր հայրն իշխան մըն էր։ Ուսած է Եդեսիոյ մէջ, ուր ուսուցիչ ունեցած է Ս. Եփրեմ Ասորի։ Ասկից ետքը Ս. Յակոբ Նսեբինի հետ Նիկիոյ ժողովին ներկայ գտնուած է

ԳՈՒՆԱԻՈՐՆԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐԽԱՎԱՆԱՑ ՄԱՍԻՆ

Ֆրանսիական Արխիվների Ազգային Դիրեկտորատի (Archives Nationales) ղեկավար Ֆրանսուա Մոնտանիեն (François Monnet) հրատարակել է «Հայկական արխիվներ Ֆրանսիայում» (Archives arméniennes en France) խորագրով ուշագրավ հոդված մը, որուն մեջ կը տեղեկացնէ, թէ Ազգային Արխիվներուն մէջ կան 189 փաթեթներ, որոնց ընդհանուր թիւը կը հասնի 146-ի։ Այս փաթեթները կը պարունակեն հայերէն, ֆրանսերէն, իտալերէն, թրքերէն, պարսկերէն, արաբերէն եւ այլ լեզուներով գրուած ձեռագրեր, որոնք կը վերաբերին հայ ժողովուրդի պատմութեան տարբեր շրջաններուն։ Ֆրանսուա Մոնտանիեն կը նշէ, որ Ազգային Արխիվներուն մէջ կան նաեւ հայկական ծագում ունեցող ֆրանսական պետական գործիչներու անձնական արխիւներ, ինչպէս նաեւ հայ գաղութներու հետ կապուած ընտանեկան եւ առեւտրական նամակագրութիւններ։

ՄԱՀՎԱՆԴԻՈՅ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ի յիշատակ Ֆիլիպ Գ.-ի, որ 1891-ին մահացաւ Մայորքա կղզիի Վալտեմոսա վանքին մէջ, Ֆրանսական Ակադեմիան հրատարակած է անոր ձեռագրած նամակներուն ընտրանին։ Ֆիլիպ Գ. ծնած է 1837-ին եւ եղած է Ֆրանսայի թագաւոր Ֆիլիպ Զ.-ի թոռնորդին։ Ան ամուսնացած է Մարիա Դորոթէայի հետ, որ Ֆրանսայի վերջին թագուհին եղաւ։ Ֆիլիպ Գ. մեծ հետաքրքրութիւն ունեցած է Արեւելքի նկատմամբ եւ ճանապարհորդած է Եգիպտոս, Պաղեստին, Սուրիա, Հունաստան եւ Թուրքիա։ Ան հեղինակած է նաեւ «Ճանապարհորդութիւն Արեւելք» խորագրով գիրք մը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսական Ազգային Գրադարանը (Bibliothèque Nationale) ձեռք բերած է հայ մարտիրոսներու վերաբերեալ ձեռագիր մը, որ կը պարունակէ 1871-1873 թուականներուն Կ. Պոլսոյ մէջ նահատակուած հայ մարտիրոսներու անունները։ Ձեռագրին մէջ նշուած են 83 անուններ, որոնցմէ 38-ը կանանց անուններ են։ Ձեռագրին հեղինակը անյայտ է։ Ան կը պարունակէ նաեւ 1839 թուականէն մինչեւ 1873 թուականը ընկած ժամանակաշրջանի հայ մարտիրոսներու անունները։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Ֆրանսական Ազգային Ժողովի (Assemblée Nationale) նախագահ Ռիշար Ֆերանտի (Richard Ferrand) հրաւէրով, Ֆրանսա պիտի այցելէ Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահ Արմէն Սարգսեան։ Ան Ֆրանսա պիտի ժամանէ 2018 թուականի Յունուարի 15-ին եւ պիտի մեկնի 17-ին։ Ան պիտի հանդիպի Ֆրանսայի նախագահ Էմանուել Մաքրոնի հետ։ Ֆերանտ նաեւ պիտի հանդիպի Ֆրանսայի Սենատի նախագահ Ժերար Լարշէի հետ։ Ան պիտի ներկայանայ նաեւ Ֆրանսայի Ազգային Ժողովի եւ Սենատի անդամներուն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍԻ

Ա. Ա. Ա.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ (1293)

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՂԵՒԱՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

Ներկայ համարը 20 կոպեկ է։ Տարեկան բաժանորդագինը 5 ռուբլի։ Ամսագիրը կը հրատարակուի ամեն ամսուան 1-ին։ Բաժանորդագրութիւնները կ՚ընդունուին միայն տարեսկիզբէն։ Հասցէ՝ Տփղիս, Ռեդակցիա հայկական հարցական հանդէսի։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄԸ

Ա. Ա. Տէր-Մկրտչեան (նախագահ), Ա. Ա. Տէր-Ղեւոնդեան, Ա. Ա. Տէր-Յովհաննիսեան, Ա. Ա. Տէր-Ոսկանեան, Ա. Ա. Տէր-Մինասեան, Ա. Ա. Տէր-Գրիգորեան, Ա. Ա. Տէր-Ներսիսեան, Ա. Ա. Տէր-Սիմէոնեան, Ա. Ա. Տէր-Ստեփանոսեան, Ա. Ա. Տէր-Գէորգեան, Ա. Ա. Տէր-Յակոբեան, Ա. Ա. Տէր-Պետրոսեան, Ա. Ա. Տէր-Մարտիրոսեան, Ա. Ա. Տէր-Յովսէփեան, Ա. Ա. Տէր-Ներսէսեան, Ա. Ա. Տէր-Սահակեան, Ա. Ա. Տէր-Մովսիսեան, Ա. Ա. Տէր-Գրիգորեան, Ա. Ա. Տէր-Յովհաննիսեան, Ա. Ա. Տէր-Ոսկանեան, Ա. Ա. Տէր-Մինասեան, Ա. Ա. Տէր-Գրիգորեան, Ա. Ա. Տէր-Ներսիսեան, Ա. Ա. Տէր-Սիմէոնեան, Ա. Ա. Տէր-Ստեփանոսեան, Ա. Ա. Տէր-Գէորգեան, Ա. Ա. Տէր-Յակոբեան, Ա. Ա. Տէր-Պետրոսեան, Ա. Ա. Տէր-Մարտիրոսեան, Ա. Ա. Տէր-Յովսէփեան, Ա. Ա. Տէր-Ներսէսեան, Ա. Ա. Տէր-Սահակեան, Ա. Ա. Տէր-Մովսիսեան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍԻ ՀԱՍՑԷ

Տփղիս, Ռեդակցիա հայկական հարցական հանդէսի։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Տփղիս, 1 Օգոստոս 1903.

Ս. Տ.

Պատիւ ունինք ձեզ ծանուցանելու, որ մայիսեան ընդհանուր ժողովի որոշմամբ «Հայկական հարցական հանդէսի» հրատարակութիւնը կը դադրի։ Ներկայ համարը կը լինի վերջինը։

Ընդհանուր ժողովի որոշումը պատճառաբանուած է հետեւեալ կերպով։ Հանդէսի հրատարակութեան նպատակն էր ներկայացնել հայ ժողովրդի ներքին կեանքի պայմանները, նրա ազգային ձգտումները, նրա ներքին եւ արտաքին թշնամիները, նրա ուժերի աճումը եւ նրա ապագայ զարգացման հեռանկարները։ Հանդէսի հրատարակութեան ժամանակ